

GINSENG GER BIVERKAN EJ BOT VID BRÖSTCANCER

Många kvinnor med bröstcancer använder sig av naturmedel, exempelvis ginseng och Remifemin. För dessa patienter eller för dem med aktiv tumörsjukdom finns det anledning att ifrågasätta användandet av dessa preparat, eftersom östrogena effekter, såsom bröstsvullnad och även vaginal blödning, finns beskrivna.

Vid en förfrågning som gjordes vid vår klinik avseende förbrukningen av naturläkemedel hos de kvinnor som behandlades för bröstcancer visade det sig att en mycket stor del av dem använde sådana preparat. Orsakerna till detta är sannolikt flera.

Som ett led i bröstcancerbehandling- en både i den adjuvanta situationen och mot manifest sjukdom används antiöstrogener, ooforektomi och/eller kemoterapi. En vanlig biverkan vid dessa behandlingar är klimakteriebesvär. Samtidigt har kvinnorna avrått från den östrogensubstitution som tidigare forskrivits på grund av övergångsbesvär. I denna situation känner patienten att hon vill göra något själv. Kan man då i reklamen läsa att ginseng ökar fysisk kapacitet och gör dig psykiskt starkare är det svårt att inse att preparatet skulle kunna medföra negativa effekter.

Det finns experimentella, epidemiologiska och kliniska bevis som visar att risken för bröstcancer är starkt influerad av endogena hormoner [1]. Sålunda har man i djurstudier visat att östrogen kan inducera och påskynda bröstcancer hos gnagare liksom att ooforektomi el-

ler behandling med antiöstrogener har motsatt effekt [2]. Beträffande östrogens betydelse för bröstcancer hos kvinnor anses att bröstcancer risken är direkt relaterad till den totala östrogenmängden alternativt den fria östradiolfraktionen eller kombinationen av östrogen och progesteron [3].

Då rapporter om östrogenlika effekter av naturmedel beskrivits känns det angeläget att uppmärksamma detta.

Ginseng är en grupp arter

Ginseng är inte ett enhetligt begrepp utan en samlingsbenämning på en grupp olika växtarter. Vanligen förknippas ginseng med Panax-arter såsom kinesisk eller koreansk ginseng. Panax-arterna innehåller ett tjugotal olika saponinglykosider som är uppbyggda av steroidskelett [4]. Innehållet av dessa sk ginsenosider varierar mellan lokala växtplatser och -förhållanden. Termen ginseng används också för andra växter än Panax-arter, och sibirisk eller brasiliansk ginseng innehåller inte alls ginsenosider [5, 6]. Följaktligen är det inte förvånande att man i en nyligen publicerad studie avseende ginsenosidinnehåll i 50 kommersiella ginsengprodukter fann sex produkter utan ginsenosider [7]. Detta visar att det många gånger är svårt, för att inte säga omöjligt, att veta vad den enskilde konsumenten verkligen intagit av eventuellt verksamma komponenter. Innehållet av ginseng och ginsenosider kan variera mellan 0 och 9 procent i olika kommersiella preparat.

Remifemin, rot av silverax

Remifemin är ett frilistat naturmedel som funnits i Sverige ett par år. Preparatet innehåller rotextrakt av *Cimicifuga racemosa*, dvs silverax. Preparatet marknadsförs som hormonfritt alternativ till östrogensubstitution vid lindriga klimakteriebesvär [8].

20 procent svenska användare

En enkätundersökning från Läkemedelsverket och Konsumentverket [9] visar att omkring 20 procent av den svenska befolkningen regelbundet köper och intar naturmedel. Mer än 5 procent av den vuxna befolkningen i Sverige uppskattas använda ginsengprepa-

rat [7]. Vid lokal förfrågning på vårdinrättningar för cancersjuka är siffrorna betydligt högre.

Indikationsområdena för ginseng är minst sagt vida och inkluderar blodtryckshöjande och blodtryckssänkande effekt, afrodisiakum [9], psykostimulantia för att öka prestationsförmågan [10], vakenhetsgraden och välbefinnandet [11]. Ginseng anges i djurstudier vara immunstimulerande och reducera incidensen av såväl brösttumörer som leukemi [10].

Generellt är dokumentationen för naturmedel mycket bristfällig. Som framgår av en översiktsartikel i Läkartidningen [9] är marknadsföringen därtill ofta vilseledande. Mot denna bakgrund är det inte förvånande att många kvinnor med bröstcancer i bästa värme- ning självmedicinerar med ginseng och andra naturmedel, såsom Remifemin.

Biverkningar

Bland de biverkningar som rapporteras för ginseng finns hypertension, hudpåverkan, ödem, diarré, sömnlöshet och nervositet [10, 12]. Från slutet av 1970-talet finns enstaka fallrapporter som beskriver östrogena effekter av ginseng [13-17]. Det ena fallet avser en 70-årig kvinna, vilken fick svullna, ömma bröst och diffusa knutor efter att ha tagit ginseng i tre veckor. Symtomen försvann vid utsättande men återkom två gånger vid återinsättande [13]. Strax därefter rapporterades ytterligare fem fall utan närmare sjukhistoria [14].

I en finsk rapport redovisas östrogenlika effekter av ginseng genom påverkan på vaginal epitel hos en medelålders kvinna. Besvären försvann vid utsättning men återkom vid ginsengprovokation [15]. Ett fall av vaginal blödning, som satts i samband med ginsengbehandling, finns rapporterad [16] liksom en kort fallbeskrivning avseende en 44-årig kvinna som utvecklade en oförklarlig postmenopausal blödning efter användning av ginsengansiktskräm [17].

I den finska rapporten [15] finns experimentellt stöd för att rumänskt Panax-ginsengextrakt konkurrerar med 17-östradiol avseende bindning till cytosolreceptorer för östrogen och pro-

Författare

MARIA ALBERTSSON

docent, bitr överläkare, onkologiska kliniken

BIRGITTA SEIVING

farm dr, apotekare, sjukhusapoteket, enheten för läkemedelsinformation; Universitetssjukhuset i Lund.

ANNONS

gesteron i humant myometrium. Affinitet till östrogenreceptorer har likaledes påvisats för en annan ginsengprodukt (*Eleutherococcus senticosus*) utan att man fann motsvarande bindning till koreansk *Panax-ginseng* [18]. Att studieresultaten skiljer sig kan sannolikt hänföras till det kända faktum att innehållet av ginsenosider i extrakten varierar. Någon modernare väldokumenterad studie som bekräftar östrogena effekter från fallbeskrivningarna har inte återfunnits.

Till Läkemedelsverket har hittills inkommit ett tiotal biverkningsrapporter, vilka talar för att Remifemin har en östrogenlik effekt [8]. Biverkningarna avsåg endometriehyperplasi, mellanblödningar och menometrorragi. PAD har hos ett par patienter visat hormonell effekt i endometriet under Remifeminbehandling efter menopaus. En patient fick anemiserande vaginal blödning i samband med Remifemin.

Vidare finns ett fall rapporterat angående en postmenopausal kvinna där man associerat utveckling av adenocarcinom i endometriet till användning av Remifemin. Detta tillsammans med en biverkningsrapport om leverbiverkan och förfrågningar från sjukvården har föranlett Läkemedelsverket att särskilt utreda möjlig hormonell påverkan av Remifemin som eventuellt bör leda till omklassificering av medlet. Rapporten väntas vara klar under år 1996.

Slutsats

Några kliniska studier som visar på säkerställd relation mellan intag av ginseng eller cimicifuga och tumörutveckling har inte återfunnits. Även om ginseng är en beteckning i vid bemärkelse och innehållet i ginsengprodukter varierar ifrågasätts lämpligheten av dessa medel för kvinnor med bröstcancer. Det är angeläget att behandlande läkare initierar en diskussion med patienter som har aktiv tumörsjukdom om eventuell egenvård med ginseng eller Remifemin.

För säkerhets skull frågar många patienter om naturmedlen går att kombinera med övrig behandling. Svaret har tidigare varit att naturmedlen sannolikt är av underordnad betydelse. Vad som nu framkommit avseende risk för östrogenlika effekter av de ovan nämnda preparaten medger förändrat ställningstagande.

Det känns angeläget att upplysa patienterna om de biverkningar som finns beskrivna. Eftersom inga avgörande positiva effekter av naturmedel är säkerställda enligt klassiska vetenskapliga krav torde både läkare, sköterskor och apotekspersonal med gott samvete aktivt kunna avråda från användning av naturmedel.

Referenser

- Bernstein L, Ross RK. Endogenous hormones and breast cancer risk. *Epidemiol Rev* 1993; 15: 48-65.
- Dao TL. The role of ovarian steroid hormones in mammary carcinogenesis. In: Pike MC, Siiteri PK, Welsh CW, eds. *Hormones and breast cancer* (Banbury Report no 8). New York: Cold Spring Harbour, Cold Spring Laboratory 1981: 281-95.
- Preston-Martin S, Pike MC, Ross RK, Jones PA, Henderson BE. Increased cell division as a cause of human cancer. *Cancer Res* 1990; 50: 7415-21.
- Wichtl M. *Teedrogen. Ein Handbuch für die Praxis auf wissenschaftlicher Grundlage*. Stuttgart: Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft mbH, 2:nd ed, 1989.
- Walker A. What is in ginseng? [letter]. *Lancet* 1994; 344: 619.
- Vigano C, Ceppi E. What is in ginseng? [letter]. *Lancet* 1994; 344: 619.
- Cui J, Garle M, Eneroth P, Björkhem I. What do commercial ginseng preparations contain? *Lancet* 1994; 344: 134.
- Remifemin – naturmedel med hormonell effekt? Information från Läkemedelsverket 1994; 5: 280.
- Anonymous. Ginseng. *Medical Letter*. 1980; 22: 72.
- Lennholm B. Var femte svensk köper naturmedel och hälsokost. *Läkartidningen* 1995; 92: 644-7.
- Wiklund I, Karlberg J, Lund B. Förbättrad livskvalitet av ginsengpreparat? Positiva effekter på friska förvärvsarbetande. *Läkartidningen* 1995; 92: 3196-200.
- Siegel R. Ginseng abuse syndrome. Problems with the Panacea. *JAMA* 1979; 241: 1614-5.
- Palmer BV, Montgomery ACV, Monteiro JCMP. Gin Seng and mastalgia [letter]. *Br Med J* 1978; 1: 1284.
- Koriech OM. Ginseng and mastalgia [letter]. *Br Med J* 1978; 1: 1556.
- Punnonen R, Lukola A. Oestrogen-like effect of ginseng [letter]. *Br Med J* 1980; 281: 110.
- Greenspan EM. Ginseng and vaginal bleeding [letter]. *JAMA* 1983; 249: 2018.
- Hopkins MP, Androff L, Benninghoff AS. Ginseng face-cream and unexplained vaginal bleeding. *Am J Obstet Gynecol* 1988; 159: 1121-2.
- Pearce PT, Zois I, Wynne KN, Funder JW. *Panax ginseng and Eleutherococcus senticosus* extracts – in vitro studies on binding to steroid receptors. *Endocrinol Japon* 1982; 29: 567-73.

MISSÖDEN MISSTAG MISSBRUK

i sjukvården

Vad händer i slutna rum då läkare blir problem? Hur löser man konflikter vid missöden i vården? Vem kan ge ett bra stöd till anmälda läkare?

Under 1994–95 publicerade *Läkartidningen* 21 artiklar om problemläkare, läkarproblem, ansvarsfrågor och patientförsäkringen. De har nu samlats i ett 80-sidigt häfte, som kan beställas med kupongen nedan.

Pris 75 kronor. Vid 11–50 ex 67 kronor, vid högre upplagor 63 kronor/exemplar.

Beställer härmed

..... ex Missöden, Misstag,
Missbruk

.....
Namn

.....
Adress

.....
Postnummer/Postadress

Insändes till *Läkartidningen*,
Box 5603, 114 86 Stockholm

Märk kuvertet »Missöden»
Telefax 08-20 76 19